

ματοποιήσεις είναι αἱ λέξεις: γράφειν, τρίζειν, συρίζ-
τειν, θρούς, δοῦπος, βροντή, βρέμειν, κλαγγή κ. ἄ.)

Καί τοιαῦτα μὲν περὶ τῆς καθ' ἑποκειμενικὴν ἔν-
ροιαρ γλώσσης.

Γλώσσα δὲ καθ' ἀντικειμενικὴν ἔννοιαν εἶναι τὸ
σύνολον πασῶν τῶν λέξεων καὶ τῶν λεκτικῶν τύ-
πων, δι' ὧν λαός τις ἐξέφρασε καὶ ἐκφράζει τὸν ἄπει-
ρον πλοῦτον τοῦ ἰδίου αὐτοῦ πνεύματος. Ἐκ μὲν τῆς
ὀμιλίας τοῦ ἀτόμου γινώσκωμεν τὸ πνεῦμα αὐτοῦ (πα-
ράβαλε διάλογον Σωκράτους πρὸς Χαρμίδην [Πλάτωνος
Γοργίας]), ¹⁾ ἐν δὲ τῇ δημῳδῇ γλώσσῃ ἀποκαλύπτεται
τὸ δημῳδες πνεῦμα. «Ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἀ-
ποκαλύπτεται πρὸ τοῦ μαθητοῦ τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα
καὶ δὴ οὐχὶ μόνον ἐν ἐνὶ εἶδει γλωσσικῆς ἐκφάνσεως,
ἀλλὰ περιλαμβάνον τὸν ἄνθρωπον κατὰ πάσας τὰς σχέ-
σεις, ἐνταῦθα μὲν σπουδάζοντα, ἐκεῖ παίζοντα, πεν-
θούντα ἢ εὐθυμούντα, ποιοῦντα ἢ ἄδοντα ἢ ἐπὶ τῶν
πετερύγων τῆς εὐλαβείας ἀνυψούμενον πρὸς τὸν αἰώνιον
καὶ πρὸ αὐτοῦ ταπεινούμενον.»

Ἦς πεπολιτισμένους λαὸς ἔχει τὴν δημῳδὴ φιλο-
λογίαν του. Ὁ Garve λέγει. «Ἐνόσφ ὁ ἄνθρωπος δὲν
ἠδύνατο νὰ γράφῃ, ὀλίγον ἐσκέπτετο καὶ ὀμίλει κα-
κῶς». Ἀναμφιβόλως ἡ γραπτὴ γλώσσα ἐγένετο οὐ μόν-
ον ὁ ἰσχυρότατος μοχλὸς τῆς ἀναπτύξεως τῆς γλώσ-
σης, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ὁ ἰσχυρότατος φάλαξ τοῦ δη-
μῳδικοῦ πνεύματος κατὰ πάσας τὰς βαθμίδας τῆς
ἀναπτύξεως αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο εὐρίσκει τις τὴν ἱστο-
ρικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ παρά τινι λαῷ δεσποζόντος πνεύ-
ματος «πιστότα ἐκπεφρασμένην ἐν τοῖς κλασσικοῖς συγ-
γράμμασι τῆς ἐθνικῆς αὐτοῦ φιλολογίας, τ. ἔ, ἐν τοῖς
πειρῶσι, ποιητικοῖς καὶ ρητορικοῖς. Ἐν αὐτοῖς, σαφέ-
στατα καὶ ἀμεσώτατα θεωρούμεν, τὰς τάσεις, ἃς εἶχον
ἢ ἔχουσιν οἱ λαοί, τὰ πάθη, ὑπ' ὧν ἦσαν κατεπιημέ-
νοι, τὸ μέτρον τῆς φρονήσεως καὶ ἀρετῆς, μεθ' οὗ ἐν
ταῖς τύχαις αὐτῶν εἰργάζοντο, τὴν αἰτίαν, ἣτις ἀνύ-
ψωσε ἢ κατέστρεψεν αὐτούς. Ἐν τοῖς φιλολογικοῖς συγ-
γράμμασιν ἔχομεν τὸ πιστότατον κάτοπτρον διὰ τὸ
ἴδιον ἡμῶν πνεῦμα, διότι ἐν ταῖς δυνάμεσιν, ἐξέσει, κλί-
σεσι, πάθεσιν, ἀρεταῖς καὶ κακίαις τῶν ἄλλων ἀναγνω-
ρίζομεν τὰς ἡμετέρας· καὶ οὕτω ἡ περὶ γλώσσης διδα-
σκαλία ἄγει εἰς ἀπογνωσίαν.

(Κατὰ τὸν Dr. Fr. W. Schütze.)

2. Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῆς γλώσσης.

Τὸ παιδίον ἔρχεται εἰς τὴν σχολὴν πτωχὸν τῇ γλώσ-
σῃ. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ μορφωθῇ ἡ γλώσσα αὐτοῦ. Μορ-
φοῦν δὲ τὴν γλώσσαν τοῦ παιδίου σημαίνει ἐνεργεῖν ἵνα
καταστῇ αὐτὴ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον πλουσιωτέρα εἰς
λέξεις διὰ τὰς παραστάσεις καὶ εἰς λεκτικὸν τύπου
διὰ τὴν ἔκφρασιν τῶν ἰδεῶν. Ἄλλ' οὕτως ὠρίσκαμεν ἵκαν
γενικῶς τὸν τῆς γλωσσικῆς διδασκαλίας σκοπὸν.

1) Τοῦτο δεικνύουσι καὶ πλεῖστοι φράσεις φερόμεναι ἀπὸ τὰ
στόματα τοῦ λαοῦ. π. γ. Δὲν μίλησα μαζύ του διὰ νὰ τὸν κα-
ταλάβω, ἀπ' τὴν μιλίαν του τὸν καταλαβαίνεις, ἀπ' τὰ λό-
για του φαίνεται κ. ἄ.

Κατὰ τὸν Becker ὁ σκοπὸς τῆς γλωσσικῆς διδα-
σκαλίας εἶναι τριπλοῦς· τ. ἔ. τὸ παιδίον πρέπει νὰ
διδασθῇ ὅπως νοῆ, ὁρθῶς λαλῇ καὶ ὁρθῶς γράφῃ τὴν
μητρικὴν του γλώσσαν.

α) Τὸ παιδίον πρὸ παντός πρέπει νὰ διδασθῇ ὅπως
νοῆ τὴν μητρικὴν του γλώσσαν. Ἐκάστη λέξις ἔχει τὴν
σημασίαν τῆς συνήθως καίπλειονας τῆς μιᾶς ἐκάστη πρό-
τασιστὴν ἔννοιαν τῆς. Τὸ παιδίον λοιπὸν νοεῖ τὰς λέξεις
καίτους λόγους τῶν ἄλλων, ὅταν καὶ αὐτὸ συγχρόνως νοῆ
καὶ σκέπτεται, ὅ,τι ὁ λέγων ἠθέλησε νὰ εἴπῃ ἢ ὅ,τι αἱ
λέξεις σημαίνουν. Τὸ παιδίον ἔρχεται μὲν εἰς τὸ σχο-
λεῖον νοοῦν πως ἤδη τῆς μητρικῆν γλώσσαν, ἀλλ' αἱ
παραστάσεις αὐτοῦ κινεῖνται ἐν στενῷ κύκλῳ, εἶναι δὲ
ἔτι πολλαπλῶς ἀόριστοι καὶ ἀσαφεῖς. Ἡ πρὸς κατανόη-
σιν τῆς γλώσσης διδασκαλία ἄγει κατὰ μικρὸν ἀπὸ
τῶν συγκεκριμένων λέξεων εἰς τὰς ἀφηρημένας,
ἀπὸ τῆς κυριολεκτικῆς σημασίας εἰς τὴν μεταφορι-
κὴν. Τὸ παιδίον πρῶτον μαθάνει: «Ἡ μήτηρ γελᾷ»
καὶ εἶτα: «Ἡ ἄνοιξις γελᾷ ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῆς»· πρῶ-
τον μαθάνει: «Τὸ ζῶον οὗτος εἶναι ὄφις» καὶ εἶτα:
«Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶναι ὄφις». Τὸ αὐτὸ συμβαίνει
καὶ ἐν μυρίαῖς ἄλλαις περιστάσει.

Μεγάλως ἐνδιαφέρει τῷ διδασκάλῳ τῆς γλώσσης ἡ
ἔρευνα, πῶς μαθάνει τὸ παιδίον πρὸ τῆς εἰς τὸ σχο-
λεῖον φοιτήσεως νὰ νοῆ καὶ νὰ ὀμιλῇ τὴν γλώσσαν.
Ἡ γλωσσικὴ αὐτῆ ἀνάπτυξις ἄρχεται πρωαίτια ἐν ᾧ
χρόνῳ ὁ διδάσκων λόγος οὐδὲν δύναται εἰσεῖται. Τὸ παι-
δίον ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ εἶναι ἀξιοθαυμάστως αὐ-
τενεργόν. Ἡ αὐτενέργεια σὺν τῷ χρόνῳ αὐξάνεται ἐπὶ
μᾶλλον. Τὸ παιδίον μαθάνει πράγματι ἀπ' ἑαυτοῦ νὰ
σκέπτεται καὶ νὰ ὀμιλῇ. Οἱ γονεῖς καὶ οἱ πέριξ ἐπε-
νεργοῦσιν ἐπ' αὐτοῦ μόνον παροτρύνοντες καὶ υποβοη-
θοῦντες. Χάριν τῆς σπουδαιότητος τοῦ πράγματος πα-
ραθέτομεν παραδείγματα τινά.

Ἐν τῇ γλώσσῃ διακρίνομεν τὴν ἀκουστὴν λέξιν καὶ
τὴν παράστασιν, ἣν αὕτη σημαίνεται. Πῶς μαθάνει
λοιπὸν τὸ παιδίον νὰ ὀμιλῇ τὴν πρώτην λέξιν; Μήτοι
περιγράφει αὐτῷ ἡ μήτηρ, πῶς πρέπει νὰ διαθέσῃ τὰ
φωνητήρια ὄργανα, ὅταν τὸ προτρέπῃ νὰ προφέρῃ τὴν
λέξιν «παπᾶ» ἢ τινά ἄλλην; Τοῦτο προϋποθέτει ἤδη
γλώσσαν. Οὐχί· ἐνταῦθα συμβαίνει ἀξιοθαυμάστως τις
ἑσωτερικὴ λειτουργία. Τὸ παιδίον ἀκούει ἑκατοντάκις
καὶ χιλιάκις τὴν λέξιν «παπᾶ»: ἀναλαμβάνει τέλος ἐν
ἑαυτῷ τὸν ἦχον τῆς λέξεως. Ὅπως ἡ εἰκὼν τοῦ προ-
σώπου οὕτω καὶ ἡ λέξις «παπᾶ» μεταβάλλεται ἐν τῇ
ψυχῇ του εἰς παράστασιν καὶ αὕτη κινεῖ τὸ παιδίον
ἵνα ἐκ τῶν ἔσωθεν εἰς τὰ ἔξω φελλίσῃ αὐτήν. Ἄλλὰ
μήπως δὲν συμβαίνει τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὰ ἀνεπτυγμένα
παιδιά; Μήτοι σκέπτεται τὸ παιδίον τοὺς φθόγγους
καθ' ἑκάστους καὶ τὸν σχηματισμὸν αὐτῶν διὰ τῶν φω-
νητηρίων ὀργάνων ὅταν πρόκειται νὰ εἴπῃ: «τὸ μῆλον
εἶναι καρπὸς τῆς μηλέας»; Ἄκουει τὸν ἦχον τῶν λέ-
ξεων· οἱ ἦχοι οὗτοι ἐξυπνίζουσι τὰς παραστάσεις τῶν
ἀπὸ μακροῦ γνωστῶν ἠχῶν τῶν λέξεων καὶ τὰ φωνη-
τήρια ὄργανα διατίθενται ἀσυνειδήτως μετὰ θαυμαστῆς
ταχύτητος καὶ προφέρουσι τὰς λέξεις ταύτας. Μήτοι

δὲν συμβαίνει ὅπως τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν τόνων; Ὁ διδάσκαλος προάδει ἀσμάτιόν τι τῷ παιδίῳ, τοῦτο δὲ ἀνταναγκάζει τοὺς τόνους ἐν τῇ ψυχῇ του καὶ εἶτα ψάλλει αὐτούς. Ἄγνοσι πῶς πρέπει νὰ διατεθῶσιν ἐν ἐκάστῳ τόνῳ αἱ φωνητικαὶ μεμβράναι (ὅπως ἀγνοοῦσι τοῦτο καὶ οἱ σοφώτατοι ἐτι τῶν φυσιολόγων)· ἀλλ' ἐν τούτοις διατίθῃσιν αὐτάς. Καὶ ὅσα καθαρῶτερον συλλαμβάνει **ἐδωτερικῶς** τοὺς τόνους, τόσα καθαρῶτερον ψάλλει αὐτούς· ἄρα ἐν πᾶσι τὸ πνεῦμα εἶναι τὸ κύριον, τὰ δὲ μέλη εἶναι μόνον ὄργανα.

Οὕτω πῶς αὐτενεργῶς συνδέει τὸ παιδίον μετὰ τῆς λέξεως καὶ τὴν παράστασιν. Ὅσακις εἰσήρχετο ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ ὠνόμαζεν αὐτὸν «παπᾶ». Τὸ παιδίον ἀποβλέπει πρὸς τὸν πατέρα, συνδέει τέλος τὴν παράστασιν τοῦ προσώπου μετὰ τῆς λέξεως, ὥστε ἐν τέλει καλεῖ κατ' ὄνομα τὸν προσερχόμενον πατέρα, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ἀπλή ὀνομασίᾳ τοῦ ὀνόματος σκέπτεται τὸν ἀπόρτα πατέρα. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς πάντα τὰ ἄλλα ὀνόματα προσώπων ἢ πραγμάτων. Πῶς ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ μικροῦ παιδίου πλεῖστα παραστάσεις γεννῶνται, πρὶν δινηθῆ ἀκόμη νὰ εἴπῃ τὰς ἀντιστοιχοῦς λέξεις, ἀποδεικνύει τὸ γεγονός ὅτι, ὅταν ἡ μήτηρ χάριν ἀστεϊσμοῦ ἀπακτιῇ παρ' αὐτοῦ νὰ δεῖξῃ τὸ στοματάκι του, τὰ δοντάκια του, τὰ ματάκια του, ἅπαντα δεικνύει, καίπερ μὴ δυνάμενον εἰσεῖτι νὰ προσφέρῃ τὰς λέξεις ταύτας.

Ἐν τίνι βαθμῷ εἶναι τὸ παιδίον αὐτενεργὸν κατὰ τὴν ἐκμάθησιν τῆς μητρικῆς γλώσσης, ἀποδεικνύεται σαφέστατα κατὰ τὴν ἐκμάθησιν τῶν οὕτω καλουμένων τυπικῶν λέξεων. Πῶς μαθαίνει τὸ παιδίον τὴν σημασίαν τῶν λέξεων: κορτά, ἐπάνω, μέσα, θέλω, πρέπει κτλ; Πῶς τις δύναται νὰ πηρατηρήσῃ, πῶς τὸ πνεῦμα διετοῦς καὶ τριετοῦς παιδίου εἶναι αὐτενεργόν, ὅταν ἀκούῃ νὰ τῷ λέγωσι: «κᾶθησε κορτά 'ς τὸ τραπέζι.—βᾶλε τὸ ψωμί ἐπάνω 'ς τὸ τραπέζι.—χώσου μέσα 'ς τὸ κρεβάτάκι!» Ἐκ πολλῶν προτάσεων τοιούτου εἶδους τὸ παιδίον ἀφαιρεῖ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν σημασίαν τοιούτων τυπικῶν λέξεων. Ἀναπλασάτω τις καὶ σκηνάς, οἷαι αἱ ἐξῆς καὶ αἵτινες ἐν τῷ οἰκογενειακῷ βίῳ συχνάκις ἀπαντῶσιν. Ἡ μήτηρ ἐπιτάσσει τῷ προσβυτέρῳ παιδίῳ: «Πρέπει νὰ υπάγῃς!» Ἄλλὰ τὸ παιδίον δυστροποῦν δὲν υπάγει. Ἡ μήτηρ ἐπανταναγκάζει τὴν προσταγὴν καὶ ἐν τέλει φωνεῖ ὅπως ἐν ὀργῇ: Καὶ ὅμως πρέπει νὰ υπάγῃ! ἐνταυτῷ δὲ βλέμμα, ὕψος καὶ χεῖρ εἶναι ἀπειλητικά. Τὸ ἀπειλούμενον παιδίον δεικνύει ἤδη φόβον καὶ σπεύδει ὅπου ἔπρεπε νὰ υπάγῃ κτλ. Ἐν τοιαύταις σκηναῖς τὰ μικρὰ παιδία εἶναι ὅπως ὄμμα καὶ οἶος. Ἡ σημασία τῆς δυσκόλου λέξεως «πρέπει» τόσον καλῶς ἐντυποῦται, ὥστε διετῆ καὶ τριετῆ παιδία κάλλιστα γινώσκουσι νὰ μεταχειρίζωνται ὡς προσταγὴν. Ἐφ' ὁμοίας παρατηρήσεως στηρίζεται καὶ τὸ τοῦ Jean Paul λέγοντος: «Παιδίον 5 ἐτῶν νοεῖ τὰς λέξεις: ὅμως, μόνον, βεβαίως, ἀλλὰ καὶ ὅμως πόσον δύσκολος εἶναι ἡ ἐρμηνεία των.» Ἐκ τούτων πάντων ἐξήγομεν τὰ ἐξῆς. Ὅπως ἡ χεῖρ τῶν μελῶν παρὰ τῷ παιδίῳ φυσικῶς ἀναπτύσσεται οὕτω καὶ τὸ σκέπτεσθαι

καὶ λαλεῖν εἶναι φυσικαὶ λειτουργίαι. Κατὰ τὴν ἀναπτυξιν τοῦ σκέπτεσθαι καὶ ὁμιλεῖν δύνανται γονεῖς καὶ διδάσκαλοι νὰ ἐπιδράσωσιν ἐπὶ τοῦ παιδίου παρακινῶντες καὶ ὀδηγοῦντες αὐτό, τὸ πλεῖστον ὅμως καὶ σπουδαιότερον κατορθοῖ τὸ παιδίον αὐτὸ ἀφ' ἑαυτοῦ. Αἱ ἱκανότητες πρὸς τὸ σκέπτεσθαι καὶ λαλεῖν ριζοῦνται διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ δυνάμεων τῆς ἀντιληπτικότητος καὶ τῆς αὐτενεργείας τοῦ πνεύματος του.

β) Τὸ παιδίον ὀφείλει πρὸς τούτοις νὰ μάθῃ καὶ ὀρθῶς νὰ λαλή τὴν μητρικὴν του γλῶσσαν. Τοῦτο ἀπῆται ἤδη καὶ ὁ A. Comenius, ὅταν λέγῃ. «Μὴ διδάσκει πρὸς ἀπλήν κατανοήσιν ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐκφράσιν τοῦ νοηθέντος. Ὁμιλία περὶ πραγμάτων καὶ γνῶσις αὐτῶν πρέπει νὰ συμβαδίζωσιν». Ἄλλὰ τὸ ὀρθῶς λαλεῖν δὲν ἀπορρεῖ ἐκ τοῦ ὀρθῶς νοεῖν τὴν γλῶσσαν; Ἐν μέρει μάλιστα. Παιδία ὅμως 2 ἢ 3 ἐτῶν νοοῦσι πολλά, ἅτινα δὲν δύνανται δι' ἰδίων λέξεων νὰ ἐκφράσωσιν ὀρθῶς. Ἐν τῇ σχολῇ πείρουν τούτου λαμβάνομεν συχνά. Καὶ ἐκεῖ τὰ παιδία δὲν εὐρίσκουσι πάντοτε τὴν κατάλληλον λέξιν διὰ πολλὰς τῶν παραστάσεων καὶ ιδεῶν, διὸ ἀναγκάζομεθα νὰ προσερχώμεθα βοηθοὶ λέγοντες: καλῶς μὲν τὸ ἐσκέφθης, ἀλλ' ἄλλῶς ἢ οὕτως ἔπρεπε νὰ εἴπῃς. Μόνον ἄρα διὰ μακρᾶς ἀσκήσεως ἐπὶ ἐπιμεμελημένῃ ὀδηγίᾳ κατορθοῦσι τὰ παιδία νὰ εὐρίσκωσι δι' ἰδίας καὶ ζένας παραστάσεις καὶ ιδέας τὴν ἀκριβῆ καὶ τῷ πράγματι ἀρμόζουσαν λέξιν.

γ) Τέλος τὸ παιδίον ὀφείλει νὰ διδαχθῇ καὶ νὰ γράφῃ ὀρθῶς, τ. ἔ. νὰ ἐκθέτῃ ἐγγράφως ιδέας καὶ ζένας ιδέας ὀρθῶς. Ὅπως τῶν λαῶν ἡ ἐθνικὴ γλῶσσα ἐφθασεν εἰς πλήρη ἀνάπτυξιν, μόνον ὅτε ἐγένετο γραφομένη, οὕτω καὶ καλῶς διεξηγημένα γραπταὶ ἐξετάσεις σπουδαιότητην ὑπηρεσίαν παρέχουσιν εἰς τὴν γλωσσικὴν μόρφωσιν τῶν παιδίων. «Πρέπει νὰ ἀσκῶμεν τοὺς μαθητὰς ἐν τῇ γραφῇ, λέγει ὁ Herder, ἐὰν θέλωμεν νὰ ὁμιλώσιν ὀρθῶς, νὰ ἀναγινώσκωσιν ἀκριβῶς καὶ νὰ ἀκούωσιν. Ἡ γραφὴ οἴζει τὸν νοῦν, διορθοῖ τὴν γλῶσσαν, ἀναπτύσσει ιδέας καὶ καθιστᾷ τὴν ψυχὴν ἐνεργὸν κατὰ τρόπον λίαν θυμαστόν,» «Ἡ γραφὴ ἐνὸς φύλλου κινεῖ τὸ πρὸς μόρφωσιν ὀρμηφυτον ζωηρότερον ἢ ἡ ἀνάγνωσις ὀλοκλήρου βιβλίου» (Jean Paul) Τὰ τετράδια τῶν ἐκθέσεων εἶναι ἡ ὕψις τῆς σχολῆς» (Eisenhor). Καὶ ὁ τρίτος οὗτος σκοπὸς ἀπαιτεῖ ἀσκήσιν μακρὰν καὶ ἐπιμεμελημένην.

Στην α' Διακρίνουσι συνήθως ἐν μεθοδικῶς συγγραμμάσι δύο σκοποὺς τῆς γλωσσικῆς διδασκαλίας: τὸν ἐλικὸν καὶ τὸν τυπικόν. Ὑλικὸν σκοπὸν θεωρεῖ ὁ Diesterneq τὸ νὰ μάθῃ τὸ παιδίον νὰ γράφῃ τοὺς τύπους τῆς γλώσσης καὶ τὰς δι' αὐτῶν σημασιώμενας παραστάσεις, νὰ καταστῇ ἱκανὸν νὰ νοῆ ὀρθῶς τὰ εἰρημένα, γεγραμμένα ἢ τετυπώμενα καὶ νὰ ἐκφράξῃ ταῦτα ὀρθῶς καὶ μετ' ἐντελοῦς συνειδήσεως αὐτῶν πρὸς τούτοις δὲ καὶ νὰ καταγράφῃ ὀρθῶς τὰς σκέψεις του. Βλέπομεν ἐνταῦθα ὅτι ὁ Diesterneq συμφωνεῖ πληρέστατα μετὰ τοῦ Backer. Οἱ δὲ τοῦ Backer τρεῖς σκοποὶ συμπίπτουσι μετὰ τοῦ ὑλικοῦ σκοποῦ τοῦ Diesterneq. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν τυπικὸν σκοπὸν τῆς διδασκαλίας, οὗτος ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐπίσχεσιν καὶ ἀνά-

πτύξιν τῶν πνευματικῶν δυνάμεων καὶ ἰδίως τῶν διαροητικῶν. Ἐπειδὴ ἡ γλωσσικὴ διδασκαλία ἀσχολεῖται πάντοτε περὶ παραστάσεις, ἐννοίας καὶ κρίσεις κτλ., ἐγκρατεῖται ἐν τῇ φύσει τοῦ μαθήματος τούτου ἡ ἀσκήσις τὴν τυπικὴν δύνάμιν τῆς παραστάσεως, ἐννοίας καὶ κρίσεως. Συνελόντι εἰπεῖν, ἡ γλῶσσα ἐξόχως ἀναπτύσσει τὴν διαροητικὴν δύνάμιν τοῦ πνεύματος.

Σημ. 6. Ἡ διαίρεσις τοῦ σκοποῦ τῆς γλωσσικῆς διδασκαλίας εἰς ὀλιγὰ καὶ τυπικὰ θεωρητικῶς μόνον ὑπάρχει, πράγματι ὅμως ἐν τῇ πράξει ἀμφοτέροι εἶναι πάντοτε συνδεδεμένοι πρὸς ἀλλήλους.

Ἐν Μεγάλῳ Ρεύματι.

F. ΚΑΡΑΤΖΑΣ.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΘΕΑΤΡΟΝ ΜΝΗΜΑΤΑΚΙΩΝ.— Ἰταλικὸς θίασος.— Σερβικὸς θίασος.—
ΘΕΑΤΡΑ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ.— Τὸ νέον ἔργον τοῦ Ἐπ. Σαμάρα.— ΘΕΑ-
ΤΡΑ ΠΑΡΙΣΙΩΝ.— PASSION ἐπὶ Bouffes.— ΧΡΟΝΙΚΑ.

Τῷ παρελθόντι σαββάτῳ ὁ θίασος τοῦ κ. Λαμπρούνα ἐξετέλεσεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου Μνηματακίων τὴν Lucia di Lammermoor τοῦ Donizetti, ἐν τῶν ἀριστουργημάτων τοῦ ἰταλοῦ μελοποιοῦ, ὅπερ διδαχθὲν μὲν τὸ πρῶτον κατὰ τὸ 1835 ἐν Νεαπόλει, δὲν ἔτυχε τῆς προσοκούςσης ἐκτιμῆσεως, ἀλλ' ἐπαναληφθὲν ἐν Μεδιολάνοις ἐστῆθη ὑπὸ ἐπιτυχίας καὶ ἠήρωϊς τοῦ Walter Scott ἥρατο θρίαμβον· μετὰ δὲ ταῦτα ἐπαίχθη κατὰ τὸ 1837 ἐν Παρισίοις, ἐν τῷ Ἰταλικῷ θεάτρῳ. Ἄλλ' ἐν Παρισίοις ἐξετιμῆθη δεόντως ὅτε κατὰ τὸ 1846, τῇ 8(20 Φεβρουαρίου, ἀνεδιβάσθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ Μελοδράματος. Τὸ ἔργον τοῦτο χαρακτηρίζεται ὡς ἐνέχον τὴν ἀλήθειαν τῆς ἐκφράσεως, τὸ σταθερὸν πάθος καὶ χάριν πολλήν, καταλέγεται δὲ ἐν τοῖς ἀριστουργήμασι τοῦ Donizetti καὶ τῆς ἰταλικῆς ἐν γένει σχολῆς, ὑπὸ τινῶν δὲ θεωρεῖται ὡς τὸ ἀριστοῦργημα τοῦ ἐκ Bergamo μελοποιοῦ. Τὸ πρόσωπον τοῦ Edgardo ἐγράφη ἰδίᾳ χάριν τοῦ Duprez, ὅστις ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ ἀναθέματος καὶ τῷ τελικῷ ᾄσματι: O bell alma innomorata προὔξεν ἴσως ἀπερίγραπτον ἐντύπωσιν.

Ἡ ἐκτέλεσις ἐν τῷ θεάτρῳ Μνηματακίων τοῦ συμπαθεστάτου μελοδράματος ἐγένετο ἐν γένει καλή. Ἡ ὑποδυσσαμένη τὴν χαρίεσσαν ἠρωίδα τοῦ Walter Scott κυρία Tozzi ἀπέδωκεν αὐτὴν τὰ μάλιστα ἐπιτυχῶς ἡσάσα τῇ ἄσθενει μὲν ἀλλὰ γλυκεῖα καὶ συμπαθεῖ αὐτῆς φωνῇ μετὰ πολλοῦ τοῦ αἰσθήματος καὶ τέχνης.

Μετὰ τὸν Donizetti ἔρχεται, ὁ ἀπὸ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ Rigoletto διάδοχος αὐτοῦ κληθεὶς Verdi, ἐκτελεσθέντος τοῦ Trovatore, μελοδράματος τετραπράκτου, οὗτινος τὰ ἔπη ἐποίησεν ὁ Cammarano, ἀναδιβάσθέντος τὸ πρῶτον ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου τῆς Ρώμης Ἀπόλλωνος τῇ 5(17 Ἰανουαρίου 1853 καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ ἰταλικοῦ θεάτρου ἐν Παρισίοις τῇ 11(23 Δεκεμβρίου 1854. Εἶνε γνωστὴ ἡ τραγικὴ ὑπόθεσις τοῦ δράματος τοῦ Cammarano καὶ ὁ ἔρος δύο ἀτυχῶν ὑ-

πάρξεων, τῆς Léonora καὶ τοῦ Marisco, αἰτινες ἔνεκα τοῦ ἔρωτος τοῦ conte di Luna θνήσκουσιν, ἀποκαλυπτομένου ἐντελῶς ὅτι ὁ Marisco, ὁ αἰδός, ἦν ἀδελφὸς τοῦ conte di Luna, ἀρπαγείς ὑπὸ τῆς βοεμῆς Azucena. Τοιαύτη ὑπόθεσις παρέδχε τῷ μελοποιῷ τὸ μέσον τοῦ ν' ἀνέλθῃ καὶ αὐτὸς εἰς ζωηρὰς συγκινήσεις. Ὁ Trovatore εἶνε γνωστός, ἐπομένως δὲν θεωροῦμεν ἐπανάγκες νὰ σημειώσωμεν τὰ κράτιστα τῶν μερῶν αὐτοῦ. Ἡ τετάρτη πράξις ἐνέχει τὰς κυριωτάτας ἐξάρσεις, τὴν περιφημίον ἐκείνην σκηνὴν τοῦ Miserere, ἢν ὁ Verdi λέγεται γράψας ἐπὶ τραπέζης καπνελίου, κατερχόμενος τῆς ἀμάξης, καὶ ἥτις εἶνε συγκινητικὴ, παθητικὴ καὶ ἰσχυρῶς ἀποδομένη. Χορὸς ἀοράτως ψάλλει τάδε:

Miserere d'un alma gia vicina

Alla partenza che non ha ritorno

Ἐκ τῆς ψαλμοδίας ταύτης ἀποσπᾶται θλιβερὸν ᾄσμα τῆς Léonora, ἥτις ἀπλησιζομένη ὄλως κλονίζεται πρὸ τοῦ πύργου ἐν ᾧ εἶνε πεφυλακισμένος ὁ ἐρώμενος. Μετὰ ταῦτα ἀκούεται τὸ μελαγχολικὸν καὶ σπαρακτικὸν ἐκείνο ᾄσμα τοῦ Marisco ἀποχαιρετῶντος τὴν Léonora καὶ ἐκλιπαροῦντος αὐτὴν νὰ τηρήσῃ περὶ αὐτοῦ διαρκῆ ἀνάμνησιν:

Ah! che la morte ognora

È tarda nel venire

A chi desia morir!

Addio . . . Léonora.

Ἄλλ' ὅλν, ὡς εἶπομεν, ἡ τετάρτη πράξις εἶνε ἐξαισία, μεταρσιούσα ἀληθῶς τὸν ἀκροατὴν.

Ἡ ἐκτέλεσις εἶχε τινὰς ἐλλείψεις. Οὐχ ἦπτον τὰ κυριώτατα πρόσωπα καὶ ἰδίᾳ ἡ τὴν βοεμὴν ὑποδυσσαμένη ἀνθυψίφωνος ἔψαλον καλῶς. Ἡ ψαλμοδία τοῦ Miserere σφόδρα ἐχειροκροτήθη ὡς καὶ τὸ ᾄσμα τοῦ Marisco.

Τῇ πέμπτῃ, ἦτοι καθ' ἣν ἡμέραν γράψομεν τὰς γραμμὰς ταύτας ἀναδιβάσθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὸ προτελευταῖον ἔργον τοῦ Βέρδη, ὁ Ὅθελλος, ὅστις πρόκειται κατὰ τὸν ἐπιόντα ὀκτώβριον νὰ διδαχθῇ καὶ ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Μεγάλου-Μελοδράματος τῶν Παρισίων ὑπὸ ἐξόχου ὑποκριτῶν, οἱ εἰσὶν ὁ Maurel, ἐπὶ τοῦτ' ἄλλο προσηλθὲν, ἀναλαβὼν δὲ τὸ πρόσωπον τοῦ Πάγου, ἡ Rose Caron (Ἀνσοδαιμόνα), ἡ Heglon (Αἰμυλία), ὁ Saleza (Ὁθέλλος), ὁ Vagnet (Κάσιος). Τὸ libretto ὀφείλεται τῷ ἐξόχῳ συνεργάτῃ τοῦ Verdi Boito, εἰς ὃν ὀφείλεται καὶ τὸ τοῦ τελευταίου ἔργον, τοῦ Falstaff.

Ἐν τῷ θεάτρῳ Μνηματακίων ἔδωκε δύο παραστάσεις καὶ τις σερβικὸς θίασος μελοδραμάτων· παρέστημεν δὲ εἰς μόνην τὴν πρώτην, καθ' ἣν ἐξετελέσθη τριπράκτον μελοδραμάτιον Gidò ἐπιγραφόμενον καὶ ὑπὸ Σέρβων πεποιημένον. Μεθ' ὅλην τὴν ἀγάπην καὶ τὴν συμπάθειαν ἣν τρέφομεν πρὸς τοὺς Σέρβους, ἀναγκαζόμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ἡ γενικὴ ἐντύπωσις ἐκ τοῦ ἔργου καὶ τῆς ὑποκρισεως οὐχ ὑπῆρξεν ἐννοϊκῆ. Τὸ ἔργον, ὅπερ ὑπερυβρίζει ἡμῖν τὰ παλαιὰ χωρικά Vaudevilles, καίπερ γραφικὸν ὄν, στερεῖται ἐν γένει χάριτος, ἡ δὲ μουσικὴ αὐτοῦ εἶνε μο-